

Arqueologia Agrària de l'Edat Mitjana

Codi: 100331

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500241 Arqueologia	OB	3	2
2500501 Història	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: Félix Retamero Serralvo

Correu electrònic: felix.retamero@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Helena Kirchner Granell

Josep Maria Vila Rovira

Jesus Brufal Sucarrat

Prerequisits

Lectura en anglès. Maneig d'eines informàtiques de dibuix.

Objectius

-Conèixer l'estat de la qüestió dels estudis arqueològics sobre les pràctiques agràries medievals.

-Relacionar les recerques arqueològiques amb les grans qüestions historiogràfiques sobre les pràctiques agràries i les pagesies medievals i preindustrials, en general.

-Conèixer les característiques generals de les agricultures medievals i els registres arqueològics i textuals que les fan recognoscibles.

-Familiaritzar-se amb les tècniques pròpies de l'estudi dels espais agraris, específicament d'època medieval.

Competències

Arqueologia

- Fer i dirigir treballs propis de l'arqueologia de camp: excavació i prospecció.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

Història

- Aplicar mètodes i tècniques propis d'altres ciències socials.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar les relacions espacials a diferents escales territorials a través de les relacions entre natura i societat a través de la dimensió temporal.
2. Aplicar les tècniques i els instruments d'anàlisi adequats als casos d'estudi.
3. Aplicar les tècniques i els instruments d'anàlisi adequats per als casos d'estudi.
4. Aplicar protocols d'execució dels treballs de camp i recollida de mostres.
5. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
6. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
7. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa. Saber utilitzar de manera experta les possibilitats d'Internet.
8. Combinar recursos tècnics procedents de disciplines afins.
9. Concebre i utilitzar representacions cartogràfiques de fenòmens reals.
10. Descriure les principals característiques tipològiques dels centres urbans de l'antiguitat grecoromana
11. Dominar les tècniques i els recursos instrumentals propis de l'anàlisi de laboratori arqueològic.
12. Dominar les tècniques i els recursos instrumentals propis de l'excavació i la prospecció arqueològiques.
13. Elaborar documents gràfics convencionals: planimetria, topografia, cartografia, dibuix il·lustratiu.
14. Elaborar mapes a partir de dades cartogràfiques digitals mitjançant els coneixements tècnics de compilació, simbolització i disseny cartogràfic.
15. Establir protocols de recerca per a projectes de recerca originals.
16. Exercitar les diferents formes d'adquisició i gestió de la informació espacial georeferenciada com un instrument d'inventari, d'anàlisi i d'interpretació del territori i de la comunicació de les observacions i del coneixement espacial mitjançant mapes i imatges d'observació de la Terra.
17. Identificar els conceptes teòrics que fonamenten les operacions tècniques.
18. Identificar les solucions tècniques adequades per a les necessitats pràctiques que cal resoldre.
19. Interpretar els resultats procedents de l'arqueologia de camp inserint-los en el context històric.
20. Interpretar mapes i extreure'n coneixement sobre les relacions espacials i la incidència en els processos materials i culturals de les societats.
21. Obtenir i organitzar les dades adequades per a cada necessitat pràctica que calgui resoldre.
22. Prendre dades al camp amb alguns dels instruments de mesura bàsics (GPS, estació total).

23. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
24. Produir i organitzar dades cartogràfiques per resoldre necessitats de cartografia en arqueologia.
25. Realitzar documents gràfics convencionals: planimetria, topografia, cartografia, dibuix il·lustratiu.
26. Reconèixer i posar en pràctica les habilitats per treballar en equip següents: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes.
27. Reconèixer i posar en pràctica les habilitats per treballar en equip següents: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes.
28. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
29. Reflexionar sobre el treball propi i el de l'entorn immediat amb intenció de millorar-los de manera continuada.
30. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
31. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.
32. Utilitzar programes de sistemes d'informació geogràfica per elaborar i transformar dades cartogràfiques digitals i per elaborar mapes.
33. Utilitzar tant eines informàtiques bàsiques (per exemple, processadors de textos o bases de dades) com programes especialitzats necessaris en la pràctica professional de l'arqueologia.
34. Utilitzar tant eines informàtiques bàsiques (per exemple, processadors de textos o bases de dades) com programes especialitzats necessaris en la pràctica professional.

Continguts

Teoria

1. Introducció: Per què una arqueologia de les pagesies i de les pràctiques agràries medievals? L'arqueologia agrària i la historiografia sobre l'Edat Mitjana
2. Pagesos, pràctiques agràries i poders polítics durant l'alta edat mitjana peninsular
3. Pagesos y espais agraris a al-Andalus
4. Arqueologia i gestions pageses comunitàries en època medieval
5. Diversificacions i especialitzacions en el registre arqueològic. Les pràctiques i els espais agraris, abans i després de les colonitzacions europees (segles XIII-XVIII)

Pràctiques d'aula

Elaboració d'un projecte de recerca arqueològic sobre espais i pràctiques agràries medievals

Pràctiques de camp

Metodologia

Dirigides: classes teòriques i pràctiques

Supervisades: plantejament i resolució d'exercicis pràctics; realització de les pràctiques de camp.

Autònomes: llegir i interpretar estudis arqueològics sobre pràctiques i espais agraris; desenvolupar la capacitat d'anàlisi i de síntesi; comunicar oralment i per escrit; fer exercicis teòrics i pràctics.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques; sessions pràctiques i seminaris	40,5	1,62	1, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 15, 17, 19, 28, 31, 34
Tipus: Supervisades			
Tutories d'orientació per a la confecció dels treballs	25	1	2, 3, 8, 9, 11, 12, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31
Tipus: Autònomes			
Estudi personal; preparació presentacions orals i treballs escrits; seguiment de treballs; informes de les pràctiques de camp	75	3	2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34

Avaluació

1. Una prova escrita (Teoria): 40% de la nota final
2. Un exercici pràctic (PAUL): 40% de la nota final
3. Un informe de les practiques de camp: 20% de la nota final

La mitjana mínima per aprovar l'assignatura és de 5. Les notes inferiors a 3,5 no sumaran en el càlcul de la mitjana final i no permetran accedir a la recuperació.

L'estudiant que no realitzi tots els exàmens d'avaluació programats a l'aula o no es presenti a activitats d'avaluació obligatòria per un valor mínim corresponent a un 60% de la nota final serà qualificat amb un "No avaluable", i no es podrà presentar a la recuperació.

Les pràctiques de camp no es podran recuperar. Tampoc es preveu la realització d'un exercici substitutori.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Moodle, Teams, etc. El professorat vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Informe pràctiques de camp	20%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 34
Prova 1 (teoria)	40%	1,5	0,06	1, 2, 3, 5, 8, 10, 11, 12, 17, 19, 20, 30, 31
Prova 2 (exercici pràctic)	40%	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34

Bibliografia

- Fernández Mier, Margarita (2018) "De la Arqueología del paisaje a la Arqueología Agraria". Juan Antonio Quirós Ed. Treinta años de arqueología medieval en España. Oxford: Archaeopress, 2018: 225-270.
- Kirchner, Helena (2020) Arqueología del campesinado en época alto medieval. Reflexiones y propuestas. *Imago Temporis Medium Aevum* 14: 462-497
- Kirchner, Helena ed. (2010) *Por una arqueología agraria. Perspectivas de investigación sobre espacios de cultivo en las sociedades medievales hispánicas*, BAR.
- Marston, John M. (June 2011)"Archaeological Markers of Agricultural Risk Management." *Journal of Anthropological Archaeology* 30, no. 2, p. 190-205. doi:10.1016/j.jaa.2011.01.002.
- Miret Mestre, Josep (2008) "L'experimentació sobre sitges tradicionals. Aportacions de l'arqueologia i l'agronomia". *Revista d'Arqueologia de Ponent*, núm.18, pags 217-240
- Morrison, Kathleen D. (1994) "Intensification of Production: Archaeological Perspectives", *Journal of Archaeological Method and Theory*, 1-2, p. 111-159
- Oosthuizen, Susan. (2016) "Beyond Hierarchy: Archaeology, Common Rights and Social Identity." *World Archaeology*, July, 381- 94. <https://doi.org/10.1080/00438243.2016.1180261>.
- van der Veen, M. (2005) "Garden and field: the intensity and scale of food production", *World Archaeology*, 37 (2), p. 157-163.
- Quirós, J.A. ed. (2016) *Social complexity in Early Medieval rural communities. The North-Western Iberia. Archaeological record*, Oxford
- Torró, Josep, Enric Guinot, eds (2012) *Hidráulica agraria y sociedad feudal. Prácticas, técnicas, espacios*, València.
- Torró, Josep, Enric Guinot, eds (2018), *Trigo y ovejas. El impacto de las conquistas en los paisajes andalusíes (siglos XI-XVI)*. València.
- Vigil, Alfonso et al (2013) *Horrea, barns and silos. Storage and incomes in Early Medieval Europe*. Bilbao. (Documentos de Arqueología Medieval, 5).

Programari

*